

**Informatīvais ziņojums par
vispārējās pamatizglītības un
vispārējās vidējās izglītības
pedagogu darba samaksas
finansēšanas modeli
“PROGRAMMA SKOLĀ”**

07.11.2024.
Izglītības un zinātnes ministrija

SATURS

IEVADS	3
1. FINANSĒŠANAS MODEĻA "PROGRAMMA SKOLĀ" IETVARŠ.....	5
2. FINANSĒŠANAS MODEĻA "PROGRAMMA SKOLĀ" IETEKME UZ BUDŽETU.....	7
PIELIKUMS: MODEĻA "PROGRAMMA SKOLĀ" APRAKSTS.....	11

IEVADS

Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – Ministrija) izstrādājusi informatīvo ziņojumu par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogu darba samaksas finansēšanas modeli "Programma skolā" (turpmāk – Informatīvais ziņojums), pamatojoties uz Ministru kabineta 20.01.2024. rīkojuma Nr. 55 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" pielikuma 25.1. punktu¹ un izpildot sekojošus Ministru kabineta dotos uzdevumus:

- **23-UZ-208 18.04.2023. sēdes protokols #20 (MK), 25. §, 13.punkts:**

"13. Izglītības un zinātnes ministrijai sagatavot un izglītības un zinātnes ministram līdz 2025. gada 1. maijam iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības programmu finansēšanas modeli";

- **23-UZ-622 21.11.2023. sēdes protokols #58 (MK), 66. §, 8.punkts:**

*"8. Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2023. gada 31. decembrim, iesaistot sociālos partnerus, nozares un finanšu ekspertus, ņemot vērā pedagogu slodzes balansēšanas principus, **pilnveidot un detalizēti izstrādāt finansēšanas modeli "Programma skolā" vispārējās izglītības programmām pirmsskolā un vispārējās pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs, ņemot vērā mācību gada un budžeta gada atšķirīgo periodu, izstrādāt sistēmu, lai nodrošinātu finanšu plūsmas savlaicīgu paredzamību, un veikt modeļa validāciju vairākās izglītības iestādēs dažādās pašvaldībās";***

- **23-UZ-623 21.11.2023. sēdes protokols #58 (MK), 66. §, 9.punkts:**

*"9. Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2024. gada 31. janvārim sadarbībā ar Kultūras ministriju un Tieslietu ministriju, atbilstoši katra kompetencei, iesaistot sociālos partnerus, nozares un finanšu ekspertus, ņemot vērā pedagogu slodzes balansēšanas principus, **izstrādāt finansēšanas modeli "Programma skolā" profesionāli orientēta virziena pamatizglītības un vidējās izglītības programmām un izglītības iestādēm, kas nodrošina izglītību ieslodzījuma vietās";***

- **23-UZ-624 21.11.2023. sēdes protokols #58 (MK), 66. §, 10.punkts:**

*"10. Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2024. gada 31. janvārim, iesaistot sociālos partnerus, nozares un finanšu ekspertus **izstrādāt finansēšanas modeli "Programma skolā" speciālajā izglītībā, tālmācības un neklātienē izglītībā vispārējās izglītības programmām, izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās izglītības programmu, pamatojoties uz Latvijas Republikas divpusēju vai daudzpusēju starptautisku līgumu";***

- **23-UZ-629 21.11.2023. sēdes protokols #58 (MK), 66. §, 11.punkts:**

*"11. Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2024. gada 31. janvārim sadarbībā ar pašvaldībām:
11.1. **veikt novērtējumu par finansēšanas modeļa "Programmas skolā" ietekmi uz situāciju konkrētās pašvaldības izglītības iestādēs, ņemot vērā šajā informatīvajā ziņojumā noteiktos kritērijus un principus;***

*11.2. **veikt aprēķinus par jaunā finansēšanas modeļa ieviešanas ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetu;***

*11.3. **definēt jaunā finansēšanas modeļa ieviešanas termiņu".***

¹ Ministru kabineta 2024. gada 20. janvāra rīkojums Nr. 55 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai". <https://likumi.lv/ta/id/349266>

Informatīvā ziņojumā ietverts vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pedagogu darba samaksas finansēšanas modeļa "Programma skolā" (turpmāk - Modelis) apraksts, kā arī informācija par sagaidāmo ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem. Modeli plānots piemērot visām pašvaldību, fizisko un juridisko personu dibinātām vispārējās izglītības iestādēm, kas īsteno pamatizglītības vai vidējās izglītības programmas, kā arī Tieslietu ministrijas dibinātajām vispārējās izglītības iestādēm. Modelis nav piemērojams Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas dibinātām izglītības iestādēm.

Modeļa mērķis: katra vispārējās izglītības iestāde saņem līdzvērtīgu finansējumu pedagogu atalgojumam, atbilstošu īstenotajām izglītības programmām un pašvaldības saņem finansējumu izglītojamiem nepieciešamam atbalstam un izglītības iestāžu pārvaldībai.

Modelis paredz valsts budžeta mērķdotācijas aprēķinu pedagogu darba samaksai:

- **pamatizglītības** programmās, t.sk. klātienēs, tālmācības, neklātienēs, speciālās izglītības programmās, izglītības programmās ar augstākiem plānotajiem rezultātiem,
- **vidējās** izglītības programmās, t.sk. klātienēs, tālmācības, neklātienēs programmās.

Modelis ir viens no Ministrijas piedāvātajiem risinājumiem efektīvai vispārējās izglītības pārvaldībai, kas nepieciešama, lai nodrošinātu izglītības kvalitāti un līdzvērtīgas iespējas izglītības programmu apguvei neatkarīgi no izglītības iestādes atrašanās vietas, uzlabotu cilvēkkapitāla un finanšu resursu pārvaldību, panāktu plānotu pedagogu darba atalgojuma pieaugumu.

Modeļa izstrādē veiktas sekojošas darbības:

- Īstenota detalizēta finansēšanas modeļa izstrāde un pilnveide sadarbībā ar nozares un finanšu ekspertiem, t.sk. sociālajiem un sadarbības partneriem,
- visām izglītības iestādēm pēc Modelī iestrādātajiem nosacījumiem veikti aprēķini, tie izskatīti un izvērtēti pašvaldībās, izglītības iestādēs,
- veikti aprēķini par Modeļa ieviešanas ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem, kā arī uz mērķdotācijas apmēru izglītības iestāžu līmenī.

Pēc Modeļa pakāpeniskas ieviešanas, plānots turpināt pedagogu darba samaksas finansēšanas principu izstrādi arī pirmsskolas, profesionālās ievirzes, interešu izglītības programmās.

1. FINANSĒŠANAS MODEĻA "PROGRAMMA SKOLĀ" IETVAROS

Modeļa koncepts paredz:

- **līdzvērtīgu finansējuma apmēru līdzīgām izglītības iestādēm visā valsts teritorijā.** Izglītības iestāde nodrošina izglītības procesu atbilstoši izglītojamā labākajām nākotnes interesēm, balstoties uz izglītojamā attīstības un izaugsmes potenciālu, nevis pielāgojot izglītojamā vajadzības izglītības iestādes iespējām. Modelis paredz, ka **valsts budžeta finansējums mērķdotācijai pedagogu atalgojumam tiks piešķirts tām izglītības iestādēm, kuras atbilst noteiktiem kritērijiem par ilgtspējīgu izglītības iestādi. Gadījumos, kad izglītības iestāde neatbilst minētajiem kritērijiem (pieļaujamās novirzes ietvaros attiecībā uz kvantitatīvo kritēriju) valsts budžeta finansējums tiks samazināts:**
 - **pamatizglītības posmā (1.-9. klasēs)** - proporcionāli faktiskajam izglītojamo skaitam pret noteikto minimālā skaita kritēriju konkrētā klašu grupā, attiecīgi starpību starp valsts budžeta piešķirto finansējumu un programmas īstenošanai aprēķināto finansējumu būs nepieciešams līdzfinansēt no dibinātāja līdzekļiem;
 - **vidējās izglītības posmā** – valsts budžeta finansējums netiks piešķirts, attiecīgi paredzot, ka programmu īstenošanai nepieciešamais finansējums pilnā apmērā būs jāsedz no dibinātāja līdzekļiem.
- Modeļa pamatā ir aprēķins par **mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamo pedagogu likmju skaitu**, kas attiecīgi tiks aprēķināts katrai klašu grupai, ņemot vērā mācību plānā noteiktās stundas un atbilstoši piemērojot normatīvo regulējumu par slodzes sastāvu (paredzot samaksu pedagogiem citiem pienākumiem);
- Modeļa aprēķins veikts, definējot **četrus lielumu klases**, proti, ļoti maza klase, kurā ir līdz 8 izglītojamajiem, maza klase ar 9-16 izglītojamajiem, vidēja klase ar 17-24 izglītojamajiem un liela klase, kurā ir 25 un vairāk izglītojamo. Šāds klašu dalījums tiek izmantots, pamatojoties uz individuālā pieejā pamatotu kompetenču izglītību, paredzot klašu dalīšanu grupās pie noteikta izglītojamo skaita klasē, kā arī paredzot attiecīgi papildu nepieciešamo laiku ārpus mācību stundām un audzināšanas stundām. Optimālai izglītības programmas apguvei, atkarībā no klašu lieluma, paredzēta izglītojamo dalīšana grupās un vismaz 2 izvēles otrajai svešvalodai vidusskolas posmā;
- lai novērstu, ka atsevišķos gadījumos modelī izmantotais izglītojamo skaits klasē izglītības iestādei un pašvaldībai rada iniciatīvu veidot papildu klases papildu finansējuma piesaistei, ir definēts **izglītojamo skaits paralēlklāšu atvēršanai, kas ir 26 vai vairāk izglītojamie 1.-6. klašu posmā un 30 vai vairāk izglītojamie 7.-12. klašu posmā.** Šāds izglītojamo skaits klašu dalījumam iesakāms, jo tas vidēji atbilstu klases lielumam ar 10 – 26 izglītojamajiem un vienlaikus tiktu saskaņots ar telpu kapacitāti un kvalitatīvu izglītības procesu, bet neizslēdz iespēju pie liela kopējā izglītojamo skaita klašu grupā veidot arī lielākas klases, ja telpu kapacitāte, t.sk. gaismas, skaņas un gaisa kvalitāte, ir pietiekama, tiek ņemti vērā visi būtiskie Ministru kabineta 2002. gada 27.decembra noteikumos Nr. 610 "Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās pamatzglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās pamatzglītības, arodizglītības vai profesionālās vidējās izglītības programmas" noteiktie kritēriji un, izmantojot visus iespējamus resursus, tiek nodrošināts kvalitatīvs izglītības process; Modeļa izstrādes laikā, t.sk. diskusijās ar nozares ekspertiem, tika izvērtēta nepieciešamība definēt maksimālo izglītojamo skaitu klasē, kā rezultātā šis netiek iekļauts modelī, taču ir definēts minimālais izglītojamo skaits klasē – 5 izglītojamie;

- Modelis paredz, ka **tiek stiprināta pedagoga palīga loma**. Tas ir svarīgi, lai jau mācību sākumposmā bērni, kam ir grūtības mācībās, saņemtu savlaicīgu palīdzību, vienlaikus nekavējot kopējā mācību procesa norisi klasē, izvērtējot, kuros mācību priekšmetos nepieciešams atbalsts izglītojamam un nodrošinot iespēju veiksmīgi iekļauties turpmākajā izglītības procesā. Izstrādājot modeļa detalizāciju, ar sociālajiem partneriem un nozares ekspertiem tika izvērtēts, vai atbalsta personāla likmju summai paredzēto finansējumu novirzīt uz pašvaldību, kas atbilstoši veic finansējuma sadali uz izglītības iestādi, saglabājot noteikto samaksu par likmi, vai arī šo finansējumu izmanto centralizēti pašvaldības ietvaros nodrošinot kopīgu atbalsta personāla piedāvājumu. Lai nodrošinātu iespējami efektīvāko finansējuma izlietojumu, modelī paredzēts atbalsta personāla finansējumu nodot pašvaldības pārziņā, kur pašvaldība varēs lemt par konkrētā situācijā piemērotāko risinājumu – centralizētu atbalsta personāla nodrošinājumu vai novirzot finansējumu pa tiešo līdz izglītības iestādei;
- Modelis paredz finansējumu atbalsta un administratīvā personāla atalgojumam aprēķināt, pamatojoties uz optimālo atbalsta un administratīvā personāla sastāvu, kas nepieciešams pilnvērtīgam izglītības procesam, ņemot vērā izglītojamo skaitu izglītības iestādē, kas noteikts **kā bāzes atbalsta un administratīvā personāla likmju skaits**. Aprēķini par atbalsta un administratīvā personāla likmju skaitu tiek definēti katrai izglītības iestādei, saglabājot principu, ka izglītības iestādei būs autonomija veidot atbalsta un administratīvā personāla komandu atbilstoši izglītības iestādes nepieciešamībai piešķirtā finansējuma ietvaros;
- Modelī paredzēts **papildu finansējums katrai izglītības iestādei 2% apmērā no kopējā algu fonda, kas izmantojams papildu piemaksām pedagogiem individuālas pieejas nodrošināšanai izglītojamiem, kā arī vērtējot pedagogu profesionālās darbības kvalitāti**.
- Modelī paredzēts **papildu finansējums valsts ģimnāzijām (10. – 12. klašu posmā) metodiskās funkcijas nodrošināšanai, kas ir vērtēts kontekstā ar Ministrijas uzsākto darbu pie efektīvas metodiskās funkcijas pārvaldības nodrošināšanas, tādējādi papildu finansējums valsts ģimnāzijām ar laiku varētu tikt pārveidots par snieguma finansējumu, uz kuru varētu pretendēt jebkura vispārējās izglītības iestāde, kas īsteno vidējās izglītības programmu un atbildīs valstī noteiktiem snieguma rezultātīvajiem rādītājiem (Modeļa izstrādes ietvaros snieguma finansējums nav izstrādāts)**. Jaunā finansēšanas modeļa mērķis ir veicināt izglītības iestādes autonomiju valsts finansējuma pedagogu darba samaksai efektīvā izlietojumā, nodrošinot augstāku izglītības kvalitāti, vienlaikus arī ļaujot nodrošināt, ka katrai izglītības iestādei, neatkarīgi no tās atrašanās vietas un konkrētas pašvaldības noteiktās kārtības finansējuma sadalei, saņem izglītības programmas īstenošanai nepieciešamo finansējumu pedagogu atalgojumam.

Detalizēti par finansējuma aprēķināšanas, piešķiršanas un sadales kārtību ietverts šis ziņojuma pielikumā “Modeļa “Programma skolā” apraksts.

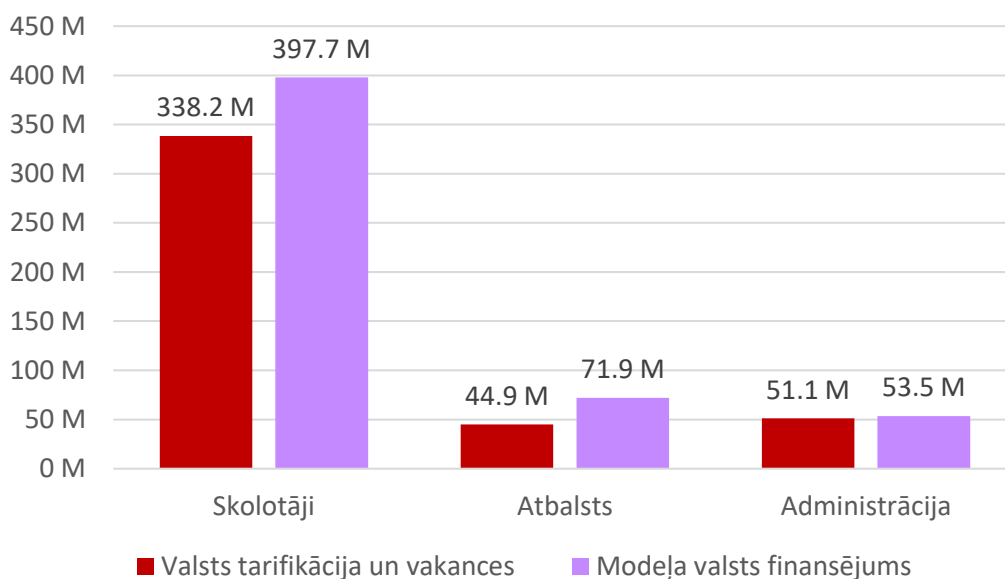
Ieviešot Modeli tiktu nodrošināts taisnīgāka un konkurētspējīgāka darba samaksa visiem pedagogiem neatkarīgi no izglītības iestādes atrašanās vietas Latvijā vai izglītojamo skaita konkrētajā izglītības iestādē vai pašvaldībā, kas daudzviet valstī demogrāfisku apstākļu dēļ ir negatīvs un neprognozējami mainīgs. Tas negatīvi atsaucas uz mērķdotācijas apmēru pedagogu darba samaksai.

2. FINANSĒŠANAS MODEĻA “PROGRAMMA SKOLĀ” IETEKME UZ BUDŽETU

Izstrādājot Modeli, ir veikti detalizēti aprēķini par modeļa ieviešanas ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetu. Aprēķini, balstoties uz 2024./2025. mācību gada datiem, tika nodrošināti visām pašvaldībām par to dibinātajām vispārējās izglītības iestādēm, kuras nodrošina pamatzglītības un vidējās izglītības programmu īstenošanu. Lai nodrošinātu lielāku skaidrību pašvaldībām un dotu iespēju aprēķināt potenciālo ietekmi pašvaldībā, ja tajā tiktu veiktas kādas turpmākas izmaiņas attiecībā uz izglītības iestāžu tīklu, Ministrija izstrādāja un nodeva sociālo un sadarbības partneru lietošanā veidni – modeļa aprēķina šablonu, kurā pašvaldības var ievietot jebkuras izglītības iestādes parametrus (t.sk. izglītojamo skaitu pa klašu grupām, klašu komplektu skaitu, izglītojamo skaitu, kas apgūst speciālās izglītības programmas, izglītības programmu veidu u.c.) un iegūt aplēsi par to, kāds būtu modelī paredzētais finansējums konkrētai izglītības iestādei, t.sk. kādu daļu no aprēķinātā finansējuma piešķirtu no valsts budžeta un, gadījumā, ja izglītības iestāde neatbilst noteiktiem kvantitatīvajiem kritērijiem attiecībā uz izglītojamo skaitu kādā no klašu grupām, kāds būtu paredzams pašvaldības līdzfinansējums.

Lai pilnvērtīgi un kvalitatīvi nodrošinātu mācību programmu, t.sk. pilnvērtīgi nodrošinātu finansējumu visu pedagogu pienākumu apmaksai, nodrošinātu atbilstošu finansējumu izglītības iestādēs, kurās šobrīd tiek apvienotas klases u.tml., Modelī ir paredzēts lielāks nepieciešamo pedagogu slodžu skaits, attiecīgi tas rada valsts finansējuma pieaugumu visām amata grupām pilnvērtīgai izglītības programmas nodrošināšanai.

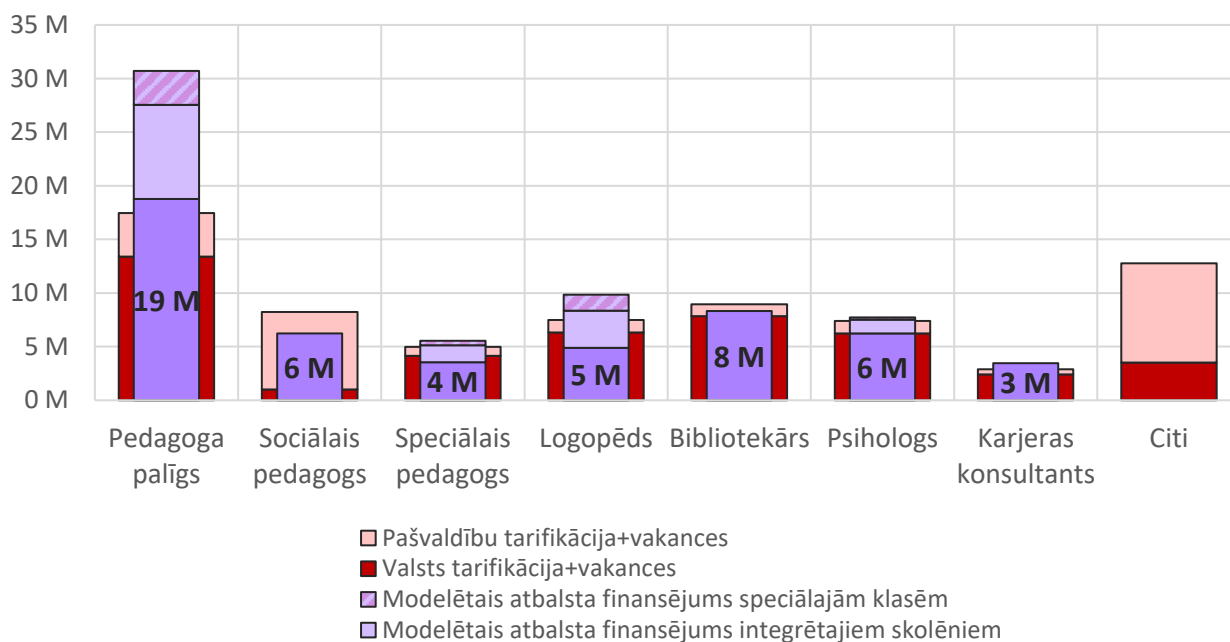
1. attēls Kopējais amata grupu valsts finansējums starp modeļiem (aprēķini uz 2024./2025.m.g. datiem, VIIS 28.10.2024.), milj. EUR / gadā*

* Neiekļaujot papildus 2% kopējam algu fondam dažādiem atbalsta pasākumiem un 15% finansējumu valsts ģimnāzijām

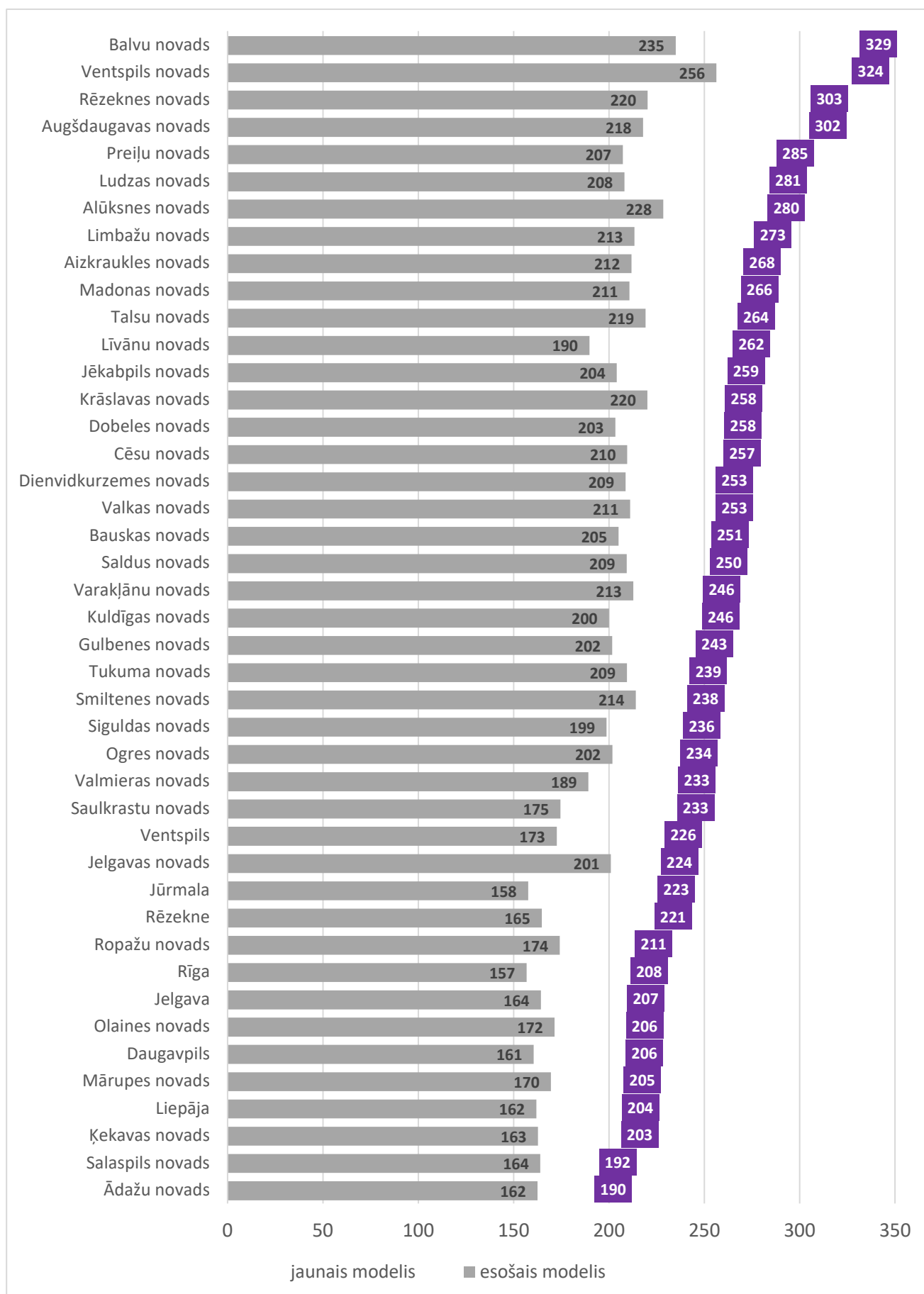
Modelī paredzēts nodrošināt mācību procesam atbilstošāku un pilnīgāku nepieciešamo atbalsta personāla apjomu. Atbalsta personāls ar Modeli tiek nodrošināts visām skolām, neatkarīgi no kvantitatīvo kritēriju izpildes, līdz ar to procentuāli vislielākais pieaugums valsts mērķdotācijai ar Modeli ir atbalsta personālam. Līdz šim maz atbalstītais sociālais pedagogs, modelī tiek aprēķināts un paredzēts kā viena sociālā pedagoga likme uz katriem 600 bērniem. Tāpat arī vērojams būtisks pieaugums pedagoga palīga lomas stiprināšanai.

2. attēls Atbalsta personāla finansējums pašvaldību dibinātās vispārējās izglītības iestādēs (aprēķini uz 2024./2025.m.g., VIIS, 28.10.2024.), milj. EUR / gadā

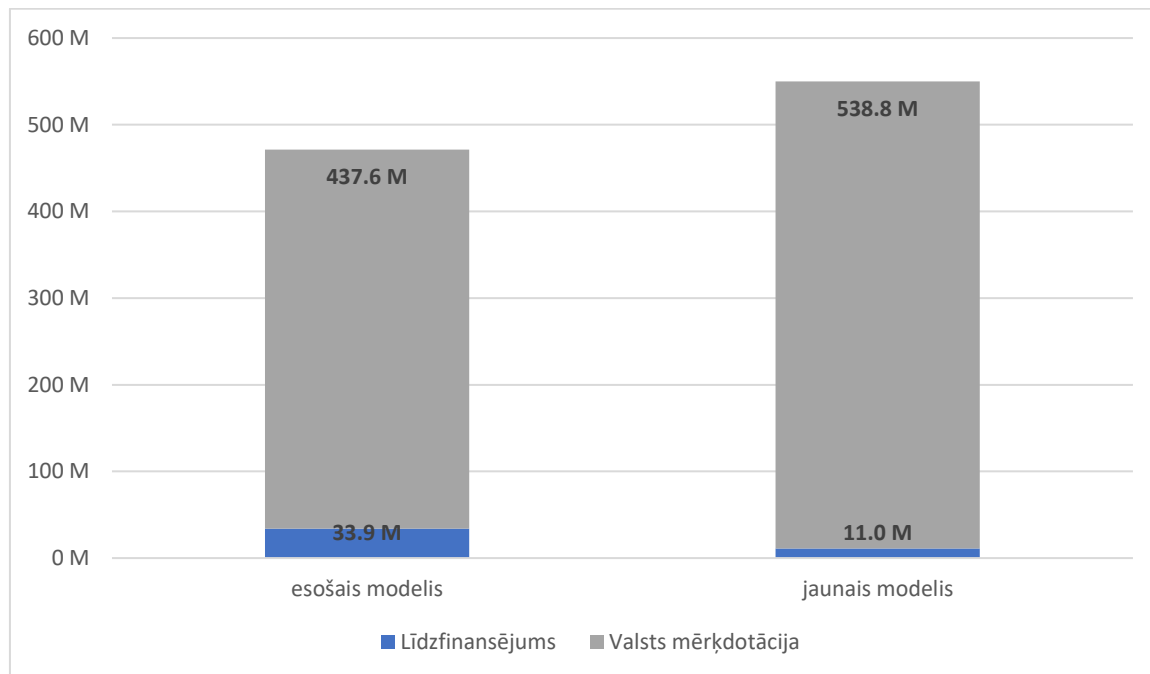
Pašvaldību līmenī, salīdzinot kopējā finansējuma apjomus starp modeļiem, jaunā darba samaksas finansēšanas modeļa piešķirums uz vienu skolēnu būtiski pieaug visās Latvijas pašvaldībās, arī tajās kurās iepriekšējā modeļa ietvarā tika spēcīgi atbalstītas ar reģionālajiem koeficientiem. Esošajā modelī vidējais mērķdotācijas apmērs uz vienu izglītojamo ir no 157 līdz 256 euro, bet jaunajā finansēšanas modelī, galvenokārt uz atbalsta personāla un skolotāju algu fonda rēķina, finansējums uz vienu izglītojamo pieaug un tas ir paredzēts no 190 līdz 329 euro uz vienu izglītojamo.

4. attēls Vidējais finansējuma apmērs uz vienu izglītojamo pašvaldībās ar esošo un jauno finansēšanas modeli (aprēķini uz 2024./2025.m.g., VIIS 28.10.2024.), EUR / mēnesī

Veicot aprēķinus uz 2024./2025. mācību gada datiem (VIIS, 28.10.2024.), bet datu salīdzināmības dēļ, Modeļa aprēķinos izmantojot esošo zemāko darba stundas likmi (9,54 *euro*/stundā), var secināt, ka pašvaldību iestādēm aprēķinātā valsts budžeta mērķdotācija būtu par 101,2 milj. *euro* gadā vairāk kā ar esošo modeli.

. attēls *Finansējuma pozīcijas pašvaldību dibinātajās pamata un vispārējās izglītības iestādēs esošajā un jaunajā modelī ar algas likmi 9,54 euro/stundā uz 2024./2025. mācību gada datiem (VIIS, 28.10.2024.), milj. EUR / gadā*

Ieviešot Modeli ar 2025. gada 1. septembri, ir veikti aprēķini jau ar paredzēto pedagogu zemākās darba algas stundas likmes pieaugumu, proti, ar likmi 9,79 *euro* / stundā, pieņemot, ka izglītojamo skaits un struktūra saglabājas 2024. / 2025. mācību gada līmenī. Attiecīgi, ar šiem pieņēmumiem var secināt, ka valsts budžetā pedagogu darba samaksai visām vispārējās izglītības iestādēm (t.sk. pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm) 2025. gada 4 mēnešiem būtu nepieciešami papildu 41,6 milj. *euro* un turpmāk ik gadu - 124,6 milj. *euro* (ar algas likmi 9,79 *euro* / stundā). Līdz šī informatīvā ziņojuma sagatavošanai Ministrija izmantoja un dalījās ar pašvaldībām ar aprēķiniem, kas balstīti uz 2023./2024. mācību gada datiem un ar šobrīd spēkā esošo pedagogu zemākās darba algas likmi par vienu darba stundu 9,54 *euro*.

Ar pieņēmumu ka papildus piešķirtais finansējums no valsts budžeta pilnībā nosegtu to pedagogu darba samaksu, kuru iepriekš ir nodrošinājušas pašvaldības no sava budžeta, pašvaldību līdzfinansējums tiktu samazināts par 22.9 milj. *euro* gadā, paredzot turpmāku pašvaldību līdzfinansējumu 11.0 milj. *euro* apmērā gadā, kas saistīts ar izglītības iestāžu neatbilstību kvantitatīvajiem kritērijiem attiecībā uz izglītojamo skaitu.

